

- Dacă aş fi milionar, în ce instituție teatrală aş alege să investesc? Pentru punerea în scenă a căror spectacole aş fi dispus să plătesc? Ce actori și pentru ce roluri aş premia?
- Dacă aş fi milionar, ce cadou aş cumpăra personajului X, cu ce ocazie? Care ar fi mesajul care ar însoți cadoul?

Prin intermediul receptării textelor dramatice în școală, elevilor li se cultivă alte tipuri de sensibilitate artistică și literară decât prin studiul operelor epice și lirice, rolul primordial fiind de a înțelege în profunzime esența existenței umane prin raportare la ceilalți, având în vedere că fiecare persoană este un actor în realitatea sa, că își interpretează rolurile în funcție de sfera socială în care se află, iar teatrul reflectă în mod esențializat și intens lumea ca rețea de relații stabilite prin dialog interuman, social, cultural, politic, metafizic etc. Predarea calitativă a pieselor de teatru la lecțiile de limbă și literatură română presupune, prin urmare, nu doar simplă receptare, ci receptare prin acțiune și interacțiune, proces care ar fi logic să culmineze cu vizionarea unui spectacol la teatru sau, cel puțin, în versiune televizată.

BIBLIOGRAFIE

1. CARTALEANU, T. *Dictarea în școală: formarea și evaluarea competențelor*. Chișinău: Arc, 2014.
2. GAVRILĂ, C.; DOBOȘ, M. *Receptarea textului. Noțiuni de teorie literară, limbă și comunicare*. Iași: Polirom, 2010.
3. PAMFIL, A. *Limba și literatura română în școala primară. Perspective, complementare*. Pitești: Paralela 45, 2009.
4. TEMPLE, CH.; STEELE, J. L.; MEREDITH, K. S. *Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gândirii critice*. Supliment al revistei Didactica Pro..., ghidul IV, adaptare de: Cartaleanu T., Cosovan O. Chișinău, 2003.
5. VIȘNIEC, M. *Iubirile de tip pantof, iubirile de tip umbrelă...*. București: Polirom, 2018.

NOI TENDINȚE CURRICULARE LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ. PRODUSUL CURRICULAR, REALIZARE ȘI EVALUARE

*Cibotaru Liuba, lector univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU: 37.016:811.135.1+821.135.1

Abstract

In the article we intend to present another curricular novelty - the product notion, that generated many perplexities, questions from teachers, students and parents, but which also stimulated a lot of creativity, many unique achievements from all the actors involved.

Or, the product is a complex achievement, which requires a lot of work, involvement, creativity, originality, but, especially, updating the contents, reconfiguring them in new and interesting approaches. All the components of a competence can be reflected in the making of a product, we also mention the multiple facets of multiple intelligence, ICT, but also countless other acquisitions that all those involved in making a product will fully capitalize on.

Key-words: education, competences, knowledge, capacity, skills, attitudes, values.

Modernizarea curriculei disciplinare la limba și literatura română a fost solicitată de schimbările permanente care se produc atât în societatea noastră, cât și în cea europeană. În procesul de proiectare și de realizare a noilor documente școlare [1] s-a ținut cont, printre altele, de abordările postmoderne și tendințele dezvoltării curriculare pe plan național și internațional, de necesitățile de adaptare a curriculumului disciplinar la așteptările societății, la nevoile elevilor, a părinților, dar și la tradițiile școlii contemporane. S-a trasat și s-a asigurat, în această nouă variantă curriculară, și o continuitate de conexiuni dintre treptele învățământului general: educația timpurie, învățământul primar, învățământul gimnazial și cel liceal. Desigur că s-a pus

accent pe valențele disciplinei în formarea competențelor transversale, transdisciplinare și specifice.

S-a pornit, după cum am urmărit în acest document, de la formularea/reformularea competențelor specifice disciplinei, evidențiindu-se valorile și atitudinile predominante în concordanță cu profilul absolventului.

Astfel, cele șase competențe specifice: *perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță; participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă; lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă; producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare; utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol; integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes* [1, p. 6], încearcă să acopere necesitățile de formare ale tânărului cetățean, în intenția de a-l ajuta pe acesta să se integreze rapid și eficient în viața societății.

Cele șase competențe pe care le formulează și le prezintă noul curriculum încearcă să acopere/să valorifice competențele-cheie, iar învățarea este centrată pe dimensiunile: cunoștințe, capacități, deprinderi, atitudini și valori ca ansamblu/sistem integrat, ce formează și dezvoltă o competență.

Este importantă și corelarea curriculumului nou cu procesele de globalizare, internaționalizare, europenizare, tehnologizare etc. prin introducerea unor activități și produse școlare care valorifică TIC în cheia implementării Strategiei *Moldova digitală 2020*.

Amintim, în această ordine de idei, de finalitățile globale ale educației:

- *rolul personal* (dezvoltă talentele și sensibilitățile individuale ale elevului/studentului);
- *rolul cultural* (oferă o înțelegere profundă a lumii);
- *rolul economic* (le formează tinerilor abilități necesare pentru a-și putea câștiga existența).

Cu alte cuvinte, azi educația trebuie să-și lărgescă considerabil câmpul de acțiune, să-și diversifice conținuturile și strategiile de realizare a competențelor, astfel încât să atingem finalități cu adevărat palpabile, viabile și să pregătim pentru societate tineri capabili să facă față provocărilor care, pe zi ce trece, devin tot mai solicitante.

Rolul limbii și literaturii române în educația noilor generații devine unul din ce în ce mai important, inclusiv în realizarea celor opt competențe-cheie stipulate de Cadrul European.

Documentele educației, implicit curriculumul disciplinar la limba și literatura română, trasează cele patru paradigme ale limbii și literaturii române/materne, pe care trebuie să le valorifice plenar în proiectele lor profesorii de limba și literatura română:

- Paradigma literar-gramaticală.
- Paradigma dezvoltării personale.
- Perspectiva comunicativă.
- Paradigma comunicativ-utilitară.

În noua versiune a curriculei au fost operate schimbări la nivel de conținuturi, astfel este introdus elementul de dicție, necesar în contextul formării componentei ortoepice a competenței de comunicare orală, se încearcă și eșalonarea unor subiecte de gramatică în intenția de a obține

o eficientizare a asimilării acestor teme într-o perioadă mai accesibilă pentru elevi, s-au inclus noi nume de scriitori în rubrica lecturi/texte de citit, deși cunoaștem că este la discreția profesorului să propună textele în funcție de principiile de selectare a textelor literare, stipulate de documentele școlare.

S-au operat schimbări și la nivelul evaluării, dar mai ales al realizării temei de acasă.

Pe dimensiunea literară, Curriculumul actual pledează pe principiul relațiilor interdisciplinare și al interacțiunii literaturii cu artele [1, p. 44]. Aceste principii cer o serioasă și profundă abordare din partea autorilor de manuale, dar și din partea profesorilor, munca cărora se complică solicitând acum tot mai multă creativitate, studii și reflecții permanente și riguroase.

Se cere, așadar, o permanentă și continuă realizare a conexiunilor dintre conținuturi, strategii; implicarea și abordarea temeinică a principiilor de inter - și transdisciplinaritate [1], care să permită realizarea competențelor-cheie, a competențelor disciplinare și atingerea finalităților educației.

În această ordine de idei, vom prezenta încă o noutate curriculară – *produsul*, care a generat și multe nedumeriri, întrebări din partea profesorilor, elevilor și părinților, dar care a stimulat și multă creativitate, multe realizări inedite din partea tuturor actorilor implicați.

Or, produsul este o realizare complexă, care necesită multă muncă, implicare, creativitate, originalitate, dar, mai ales, reactualizare a conținuturilor, reconfigurare a acestora în noi și interesante abordări. Toate componentele unei competențe își pot găsi reflectare în realizarea unui produs, mai amintim și multiplele fațete ale inteligenței multiple, TIC, dar și alte nenumărate achiziții pe care toți cei implicați în realizarea unui produs le vor valorifica din plin.

În **DEX**, urmărim 71 de sensuri ale noțiunii de produs, toate rezumându-se, în linii mari, la – *totalitatea bunurilor materiale obținute prin prelucrarea unor materii prime în procesul de producție*.

Acum este misiunea profesorului să formuleze cât mai clar și explicit sarcina pe care o au de realizat elevii, să determine greutatea ei ca să poată aprecia timpul pe care copiii îl vor avea la dispoziție pentru realizarea produsului, dar și disponibilitățile, gradul de pregătire enciclopedică și afectivitatea, dorința de a se implica în realizarea acestui produs.

Nu este o simplă temă de acasă pe care elevul o va face singur, fără ajutorul profesorului sau al părintelui; de data aceasta implicarea familiei este mai mult decât necesară și importantă, acest tip de sarcini necesită comunicarea cu membrii familiei, petrecerea în comun a 2-3 ore, formularea unui plan de lucru în comun, repartizarea funcțiilor, identificarea unor materiale (hârtie colorată, creioane, reviste, decupări etc.), dar și dispoziție creativă. Este momentul când, realizând un lucru în comun, familia va socializa, va comunica, va discuta despre lucruri care, aparent, nu au legătură cu sarcina pe care o realizează. Este, de fapt, ceea ce urmărește educația, implicare și comunicare.

Vom prezenta un exemplu de sarcină care va avea ca rezultat realizarea unui produs de tip Lapbook.

Această tehnică oferă elevilor libertatea de a-și alege singuri modalitatea de exprimare și expunere a informației și creativitate în diverse moduri. Didactica prezintă următoarele **avantaje ale tehnicii**:

- permite o abordare transdisciplinară a unei teme;
- folosește foarte multe instrumente de lucru – puzzle, cartonașe, cărțile etc.;
- ajută la formarea abilităților organizatorice ale elevului;

- se poate reveni la el oricând, adică poate fi folosit la diferite subiecte care au tangență cu subiectul prezentat.
- este prietenos elevului – pot fi utilizate diferite culori și forme variate;
- este atractiv prin activitățile realizate de elevi: decupare, colorare, lipire etc.;
- poate fi realizat și în clasă, dar mai ales acasă, și în realizarea acestuia pot participa toți membrii familiei.

Lectura unei cărți permite la finalul lecției formularea unei sarcini care să poată fi prezentată în tehnica Lapbook. Este o bună recapitulare a elementelor asimilate, e o bună ocazie de reactualizare a conținutului și mesajului cărții, o bună reconceptualizare a ideilor, o bună ocazie de prezentare a personajelor din perspectivă proprie.

Ca urmare a diversificării analizei textului, competențele de comunicare ale elevilor vor deveni tot mai complexe și nuanțate, se va preciza cu atenție și forma scrisă a exprimării, se va aborda integrat limba și literatura română și foarte multe din aspectele învățate vor fi reactualizate, vor prinde contur și elementele inter- și transdisciplinarității.

Este mai complicat să evaluezi produsul. Dar formularea sarcinii de realizare va determina și algoritmul de evaluare și notare a acestui produs. Desigur că aspectele de creativitate, originalitate, complexitate și corectitudine vor prevala în procesul de evaluare.

Sarcinile pe care le formulează și le propune profesorul elevilor săi trebuie să se centreze pe interesele și nevoile de învățare ale acestora, să corespundă capacităților și aptitudinilor de vârstă, dar, totodată, să fie creative și interesante, să solicite implicarea lor și să asigure evoluția elevilor, astfel încât să se atingă finalitățile educației în ansamblu.

Îi avem 12 ani de zile pe elevi la lecțiile de limba și literatura română. Misiunea profesorului este să conceapă educația, predarea, lecția, așa încât să formeze pe parcursul acestor ani o personalitate armonioasă și echilibrată într-o lume care se schimbă într-un ritm accelerat.

BIBLIOGRAFIE

1. *Curriculumul disciplinar la limba și literatura română*, 2019.
2. SĂMIHĂIAN, FLORENTINA. *O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru profesor și elev*. Chișinău: Editura Art, 2014.
3. BOCOȘ, MUȘATA - DACIA. *Instruirea interactivă*. Iași: Polirom, 2013.
4. PÂNIȘOARĂ, ION-OVIDIU. *Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică*. Iași: Polirom, 2015.
5. Cadrul European comun de referință pentru limbi. 2001.

CONSIDERAȚII PRIVIND ARBORELE CONCEPTUAL ÎN ELABORAREA DICȚIONARELOR SPECIALIZATE

*Druță Inga, dr. hab.,
Vieru Lidia, Vlas Mariana,*

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

CZU: 81'374

Abstract

In designing a specialized dictionary, the conceptual structuring of the field is extremely important. Concepts do not exist in isolation, they cannot be considered units of knowledge with independent existence, but they always enter into a relationship with each other, finding their identity in relation to a structured conceptual ensemble. The conceptual tree allows the identification of general concepts, of the first degree, then the relationship with the individual concepts, of the other levels, by establishing the hierarchy or other relations: cause – effect, purpose, part – everything, etc. The conceptual tree determines the contouring of the field, the rigorous delimitation of the distinctive features of some concepts and their univocal definition, being an effective tool in the design of specialized dictionaries.